

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
Кафедра педагогіки, психології та менеджменту**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою

Білоцерківського інституту неперервної
професійної освіти

«03» квітня 2025 року протокол № 4

Введено в дію наказом директорки

Білоцерківського інституту неперервної
професійної освіти

04 квітня 2025 року № 01-01/09-О.Д.

Директорка Вікторія СИДОРЕНКО

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ
З ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ**

**для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за
спеціальністю С4 «Психологія»
галузь знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та
міжнародні відносини»
освітньо-професійна програма «Психологія»**

УДК 378.014

Автор-укладач: **Клочко Алла Олексіївна** – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України

Схвалено на засіданні кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, протокол № 4 від «01» квітня 2025 р.

Завідувач кафедри Юлія ГЕРАСИМЕНКО

Схвалено рішенням Відбіркової комісії Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, протокол № 4 від «02» квітня 2025 р.

Голова
Відбіркової комісії Вікторія СИДОРЕНКО

Секретар
Відбіркової комісії Володимир КУЛІШОВ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Фаховий іспит з педагогіки та психології є комплексною оцінювальною процедурою, спрямованою на визначення фахового рівня претендентів на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю С4 «Психологія» галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» освітньо-професійної програми «Психологія».

Метою фахового іспиту є оцінка рівня засвоєння абітурієнтами концептуальних основ сучасної педагогічної науки та психології, визначення ступеня сформованості їх науково-аналітичного мислення, а також рівня володіння практичними компетенціями, необхідними для успішного навчання за освітніми програмами магістерського рівня.

Фаховий іспит має інтегрований характер і ґрунтується на ключових освітніх компонентах, які формують знання, навички та компетентності бакалавра і визначають рівень його кваліфікаційної готовності. Програма випробування є міждисциплінарною, охоплює основні проблемні аспекти обов'язкових дисциплін, що вивчаються в межах навчального плану освітнього рівня «бакалавр», і спрямована на перевірку сформованості основних фахових компетентностей, зокрема здатності до професійного аналізу педагогічних і психологічних явищ, критичного мислення, володіння методами наукового пізнання та застосування психолого-педагогічних знань у практичній діяльності.

Вступник повинен демонструвати знання та розуміння фундаментальних принципів функціонування освітніх систем та психіки людини, специфіки формування особистості в онтогенезі та окремих аспектів індивідуальних варіантів розвитку: базових соціально-психологічних механізмів і закономірностей існування особистості в соціумі, фундаментальних сучасних підходів до педагогічної діяльності та психологічної роботи.

Фаховий іспит спрямований на виявлення здатності до аналізу науково-педагогічних та психологічних закономірностей і їх реалізації в межах конкретної ситуації освітньої та психологічної практики.

Абітурієнт повинен знати:

- методологічні принципи і теоретичні концепції сучасної педагогіки та психології;
- основні закономірності навчання, виховання та розвитку особистості;
- історичний розвиток педагогічних ідей та психологічних теорій;
- структуру та зміст освітнього процесу;
- методи та форми організації навчально-виховної діяльності;
- основні принципи і напрямки педагогічної діагностики та психологічного оцінювання;
- закономірності психічного розвитку особистості в онтогенезі;
- соціально-психологічні закономірності розвитку і існування особистості в групі та колективі;
- методи дослідження в педагогіці та психології;
- основи психолого-педагогічного консультування;
- принципи управління освітніми закладами;
- нормативно-правову базу освітньої діяльності.

Абітурієнт повинен вміти:

- аналізувати теоретичні положення педагогічної науки та психології і застосовувати їх у професійній діяльності;
- проектувати та організовувати освітній процес з урахуванням індивідуальних особливостей учнів;
- застосовувати методи та методики психолого-педагогічного дослідження;
- інтерпретувати результати педагогічної діагностики та психологічного оцінювання;

- реалізувати професійно-етичні вимоги і положення у відповідності до існуючих стандартів;
- організовувати різні форми навчально-виховної роботи;
- здійснювати психолого-педагогічне консультування учасників освітнього процесу;
- розв'язувати конфліктні ситуації в освітньому середовищі;
- використовувати сучасні педагогічні технології та психологічні методи;
- здійснювати самоаналіз та рефлексію власної професійної діяльності.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ

Розділ 1. Концептуальні основи педагогіки

Педагогіка в системі сучасного наукового знання. Місце педагогіки в системі гуманітарних наук. Об'єкт, предмет, основні функції та завдання педагогічної науки. Центральні категорії педагогіки: освіта, навчання, виховання, розвиток, самоосвіта, самовиховання, саморозвиток. Структура та провідні галузі педагогіки. Взаємозв'язок педагогіки з іншими науками.

Розділ 2. Історичний розвиток педагогічної думки

Класична педагогіка XVII – початку XX століття. Педагогічна концепція Я.-А. Коменського. Система «вільного виховання» М. Монтесорі. М. Грушевський: українська мова та українська школа. Антропологічний підхід К. Ушинського в педагогіці. Полікультурний принцип у педагогічній концепції М. Драгоманова.

Сучасна педагогічна думка XX – XXI століття. Гуманістичні ідеї В. Сухомлинського. С. Френе: концепція школи успіху та радості. Вальдорфська педагогіка: концепція цілісного виховання (Р. Штайнер). Теорія соціально-особистісного виховання А. Макаренка. Виховні ідеали Г. Ващенко. Сучасна система української освіти: принципи, види, рівні освіти, типи закладів освіти (згідно із Законом України «Про освіту»).

Розділ 3. Методологія досліджень у педагогіці

Планування та організація наукових досліджень. Наукові дослідження: типологія, проблематика, мета, завдання, об'єкт, предмет. Програма дослідження: структурні компоненти, основні розділи, етапи реалізації. Гіпотези дослідження: теоретичні, емпіричні, статистичні. Вибірковий метод: генеральна сукупність, вибірка, основні вимоги до формування вибірки, методи створення. Якість інформації: репрезентативність, валідність, надійність.

Методи збирання та аналізу інформації. Спостереження: різновиди, переваги і недоліки, роль дослідника. Експеримент: види (констатувальний, формувальний, природний, лабораторний) та основні етапи здійснення. Поняття «тестування». Типи тестів: проєктивні тести, тести дослідження особистості, тести пізнавального розвитку, тести досягнень, педагогічне тестування. Методи опитування. Анкетування (поштові, пресові, онлайн, експертні, індивідуальні, групові). Анкета: види питань, методичні вимоги до структури анкети та до різних питань. Інтерв'ювання. Експертні опитування (метод експертної оцінки): пошук, відбір та підготовка експертів. Види і процедури експертного опитування. Соціометрія: особливості застосування та інструментарію. Аналіз продуктів діяльності. Аналіз документів. Контент-аналіз.

Розділ 4. Практичні аспекти психолого-педагогічної діяльності

Освітній процес і навчання особистості. Дидактика як наука про освіту і навчання. Парадигми освіти і навчання (гуманістична, особистісно-орієнтована, компетентнісна, рефлексивна). Процес навчання: сутність і зміст, двосторонній характер, функції (освітня, виховна, розвивальна), структурні елементи навчання. Навчання, учіння, научіння. Закономірності та суперечності процесу навчання. Поняття про принципи навчання та їх характеристика. Зміст освіти в сучасній школі: сутність та основні поняття. Знання, уміння, навички, компетентності. Структура навчально-пізнавальної діяльності учнів. Пізнавальний інтерес, умови його розвитку у навчанні. Етапи та рівні засвоєння знань. Методи навчання та їх

класифікації. Загальні вимоги до вибору методів навчання. Засоби навчання: класифікація та характеристика. Технічні засоби навчання. Види навчання (пояснювально-ілюстративне, проблемне, програмоване, індивідуальне, інтегроване, диференційоване, ігрове). Форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів. Урок як основна форма організації навчання. Типи і структура уроків. Підготовка вчителя до уроку. Активні форми організації навчального процесу: тренінг, диспут, ділова гра, круглий стіл, олімпіада, конкурс. Позаурочні форми навчання: факультативні заняття, просемінари, практикуми, секції, навчальні екскурсії. Контроль навчання: функції, види, форми і методи. Рівні навчальних досягнень учнів. Критерії і норми оцінювання. Педагогічні технології: розвивальні, проєктні, проблемні, ігрові, інтерактивні. Педагогіка партнерства: концептуальні основи та принципи.

Виховання особистості. Сутність, зміст і структура процесу виховання, його мета і завдання. Закономірності і принципи процесу виховання. Зміст процесу виховання. Основні напрями національного виховання. Самовиховання: сутність, методи і прийоми. Педагогічне керівництво самовихованням учнів. Методи виховання та їх класифікація. Форми організації процесу виховання. Колективні творчі справи. Виховна взаємодія «вчитель-учень». Партнерство школи і сім'ї у вихованні учнів. Учніське самоврядування, його види та органи.

Особистість у професійному просторі. Професійна діяльність: поняття та етапи професіоналізації. Вчитель як суб'єкт професійної діяльності. Особистість вчителя та його педагогічна майстерність. Професійне вигорання педагога. Спілкування в педагогічній діяльності. Бар'єри педагогічного спілкування. Управління в системі освіти. Лідерство та керівництво. Стилі керівництва.

Розділ 5. Концептуальні основи психології

Психологія як наука. Психологія в системі наук про людину. Предмет, об'єкт та завдання психології. Основні галузі психології. Методи психологічного

дослідження. Історичний розвиток психологічної науки. Основні психологічні школи.

Психічні процеси та явища. Психіка та її функції. Свідомість як вища форма психіки. Пізнавальні процеси: відчуття, сприймання, пам'ять, мислення, увага. Емоційно-вольова сфера особистості. Психічні стани та їх характеристика.

Особистість та її розвиток. Поняття особистості в психології. Структура особистості. Темперамент, характер, здібності як індивідуально-психологічні особливості. Мотиваційна сфера особистості. Потреби, мотиви, інтереси. Психічний розвиток особистості. Вікова періодизація. Психологія дитинства, підліткового віку, юності, дорослості.

Соціальна психологія. Особистість у системі соціальних відносин. Психологія спілкування. Міжособистісні відносини. Психологія малих груп. Групова динаміка. Конфлікти та способи їх вирішення.

Прикладна психологія. Психологічна діагностика: принципи, методи, застосування. Психологічне консультування: основи, методи, етапи. Психокорекція та психотерапія. Професійна психологія. Психологія праці.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Архітектура, будівництво, дизайн в освітньому просторі: колект. монографія / [Г. М. Агеєва та ін. ; за заг. ред. д-ра іст. наук В. В. Карпова] ; Нац. авіац. ун-т. Riga : Baltija Publishing, 2021. 602 с.

2. Березюк О. С., Власенко О. М. Дидактика: теорія і практика: навч.- метод. посіб. для студ. гуманіт. факультетів. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2019. 255 с.

3. Боднар А. Я. Теорія і практика професійного самовизначення. Психолого-педагогічний практикум. К.: ПП «Дірект Лайн», 2017. 92 с.

4. Варій М.Й. Загальна психологія: навч. посіб. 3-тє вид., випр. і доп. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 968 с.

5. Власова О. І. Соціальна психологія організацій та управління. К: Центр навчальної літератури, 2019. 396 с
6. Джаман Т.В. Історія педагогіки України : навчальний посібник / Т. В. Джаман. Львів : Новий Світ-2000, 2020. 288 с.
7. Завгородня Т. К., Стражнікова І. В. Методологічні засади педагогічних досліджень: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2021. 120 с.
8. Задорожна-Княгницька Л. В. Історія педагогіки: навчальний посібник для студентів ЗВО. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 364 с.
9. Задорожна-Княгницька Л. В., Тимофєєва І. Б. Загальні основи педагогіки: навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192 с.
10. Історія педагогіки: у 2 ч. Ч. 1. Історія зарубіжної педагогіки і шкільництва : навч. посіб. для студ. закладів вищої пед. освіти / уклад.: Ткачук М. М., Ткачук Л. В. Вид. 2-ге, допов. та переробл. Умань : Візаві, 2020. 280 с.
11. Княжева І. А. Педагогіка: навч. посіб. Одеса: Університет Ушинського, 2023. 110 с.
12. Козловський Ю. М. Педагогіка : підручник / Ю. М. Козловський, В. Л. Ортинський, Л. В. Дольнікова. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 372 с.
13. Курлянд З. Н. Педагогіка : навчальний посібник / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, Т. Ю. Осипова та ін. Харків : Бурун Книга, 2019. 304 с.
14. Лаппо В. В. Теорія і методика виховання : навч. посіб. Івано- Франківськ: НАІР, 2023. 384 с.
15. Левківський М.В. Історія педагогіки: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 380 с.
16. Мазяр О. В. Диференціальна психологія : модульний курс - К.: Видавничий дім «Кондор», 2017. 284 с.
17. Москалець В. П. Психологія особистості. Київ : Центр учбов. літ., 2018. 262 с.

18. Нагачевська З.І. Педагогіка: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ: НАІР, 2020. 144 с.
19. Онишків З. М. Основи управління закладом загальної середньої освіти: навч. посіб. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2018. 192 с.
20. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: підручник. Київ: Академвидав, 2019. 448 с.
21. Пихтіна Н. П. Методологія психолого-педагогічних досліджень : навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2023. 315 с.
22. Поясок Т.Б. Педагогіка: навч. посіб. / Т. Поясок, О. Беспарточна; Кременчуц. нац. ун-т ім. Михайла Остроградського. Кременчук : НОВАБУК, 2024. 207 с.
23. Сікорський П. І. Нова педагогіка: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. 540 с.
24. Токарева Н. М. Вікова та педагогічна психологія. Київ, 2017. 548 с.
25. Яковенко О. В. Інтелект та мислення. Психологічний практикум. К.: ТОВ «НВП ІНТЕРСЕРВІС», 2017. Частина 1. 48 с.

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ФАХОВОГО ІСПИТУ

Порядок проведення фахового іспиту визначається «Правилами прийому на навчання до Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» для здобуття вищої освіти у 2025 році» (<https://surl.lt/lblksz>) та відповідно до «Порядку проведення вступних випробувань до Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти з використанням технологій дистанційного навчання» (<https://surl.lu/agblqk>). Фаховий іспит вступник

складає очно або дистанційно в синхронному режимі (формат відеоконференції) з документом (паспортом), що засвідчує ідентифікацію особистості.

Результат фахового іспиту визначається за шкалою від 100 до 200 балів.

Фаховий іспит складається з 30 (тридцять) тестових завдань, кожне з завдань має одну правильну відповідь з чотирьох альтернатив. Правильна відповідь оцінюється в 4 (чотири) бали.

Схема нарахування балу зі вступного випробування: 80 балів (додається всім учасникам тестування) + (30 тестових завдань x 4 бали) = 80 балів + 120 балів = 200 балів.

Абітурієнт бере участь у конкурсному відборі, якщо набирає від 100 (сто) до 200 (двісті) балів за фаховий іспит.

До участі у конкурсному відборі не допускаються абітурієнти, які набрали від 0 (нуль) до 99 (дев'яносто дев'ять) балів.